

**Spånga-Tensta
stadsdelsnämnds
handlingsplan mot
våldsbejakande
extremism**

2021 — reviderad november 2021

**Spånga-Tensta stadsdelsnämnds handlingsplan mot
våldsbejakande extremism
2021**

Dnr:

Innehåll

Inledning och syfte	3
Ansvar och samverkan	4
Lägesbild	6
<i>Internationellt .....</i>	<i>6</i>
<i>Nationellt.....</i>	<i>6</i>
Lokal lägesbild.....	8
Förebyggande arbete	12
<i>Förebyggande aktiviteter.....</i>	<i>12</i>
Förhindrande arbete.....	13
<i>Förhindrande aktiviteter.....</i>	<i>15</i>
Föreningsbidrag och upplåtande av lokaler	16
<i>Aktiviteter föreningsbidrag och upplåtande av lokaler eller öppna rum ...</i>	<i>16</i>
Kompetenshöjande insatser inom förvaltningen.....	16
<i>Kompetenshöjande aktiviteter: .....</i>	<i>17</i>
Uppföljning.....	18

Inledning och syfte

Våldsbejakande extremism är ett samlingsbegrepp för rörelser, ideologier eller miljöer som inte accepterar en demokratisk samhällsordning och som främjar våld för att uppnå ett ideologiskt mål. Med våldsbejakande menas handlingar såsom att stödja, uppmana till eller delta i ideologiskt motiverade våldshandlingar för att främja en sak. Våldsbejakande extremistmiljöer kan utgöra ett hot till exempel mot samhällets grundläggande struktur, dess styrelseskick eller de politiska företrädarna på olika nivåer. På så sätt kan våldsbejakande extremistmiljöer utgöra ett hot mot hela demokratin och dessutom ett allvarligt hot mot medborgares möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter. Den demokratiska processen underkänns av extremisterna och de ser det därför som motiverat att ta till odemokratiska metoder i kampen för att uppnå det de uppfattar vara det ideala samhället.¹

För att säkerställa Stockholms stads förmåga att förebygga och förhindra våldsbejakande extremism i staden beslutade kommunfullmäktige i maj 2016 stadsövergripande riktlinjer mot våldsbejakande extremism.² I riktlinjerna framgår att stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner. Syftet med handlingsplanen är att säkerställa en tydlig ansvarsfördelning och struktur för arbetet med att förebygga och motverka våldsbejakande extremism på lokal nivå. Handlingsplanerna ska innehålla en lokal lägesbild och därtill lämpliga lokala aktiviteter. Handlingsplanerna revideras årligen. I kommunfullmäktiges budget 2022 framgår att nämnder och bolagsstyrelser, i nära samverkan med kommunstyrelsens centrala samordnare, ska fortsätta arbetet mot våldsbejakande extremism utifrån erfarenheter, kunskap och forskning inom området och att arbetet mot våldsbejakande extremism ska utgå från handlingsplaner som innehåller lokala lägesbilder och beslutade aktiviteter.

Stadens arbete mot våldsbejakande extremism är riktat mot tre extremistmiljöer; den autonoma miljön, vit makt-miljön och den islamistiska extremistiska miljön. En miljö i det här sammanhanget är en samling grupper som delar en ideologisk grund. Att arbetet fokuserar på dessa beror på att Säkerhetspolisen bedömer att dessa grupper är de främsta hoten mot vår demokrati och också mest benägna att använda våld för sin sak.³ Under 2019 har internationell terrorism till viss del förändrats. Antalet utförda våldsbejakande islamistiskt motiverade attentat i västvärlden har minskat, från en tidigare hög nivå. Samtidigt har antalet våldsbejakande högerextremistiskt motiverade attentat ökat. Liksom tidigare har det i stor utsträckning varit ensamagerande gärningspersoner som utfört attentaten. I många fall har de radikaliserats genom att ta del av våldsbejakande propaganda på internet och i sociala medier.⁴

Säkerhetspolisen pekar på att den våldsbejakande högerextrema ideologin får allt större spridning och attraherar fler. Utvecklingen innebär att risken ökar för att individer kan

---

¹ *Våldsbejakande extremism i Sverige - nuläge och tendenser* (Ds 2014:4), s. 17 och 20

² Dnr 155-943/2015

³ Säkerhetspolisens årsbok 2017, s30-35

⁴ Säkerhetspolisens årsbok 2019 s 22-23

inspireras att begå attentat eller grova våldsbrott och radikaliseringsen kan gå snabbt och vara svår att upptäcka.⁵

Läs mer om stadens arbete på <https://intranat.stockholm.se/Sidor/2017/1/Valdsbejakande-extremism-/>

Ansvar och samverkan

Ansvar

I Stockholms stad verkar och vistas i olika utsträckning personer och grupperingar från olika våldsbejakande extremistiska miljöer. Var de finns och hur aktiva dessa olika grupper är skiftar över tid och dessa förändringar kan ske snabbt. Att dessa miljöer ständigt förändras är därför en viktig utgångspunkt att ta hänsyn till för de nämnder i staden som arbetar med dessa frågor. Staden ska aktivt motverka våldsbejakande extremism i de stadsdelar där sådana rörelser har fått fäste. Åtgärder ska vidtas skyndsamt när det finns kunskap om etablerade extremistgrupperingar i ett område, kunskap om individer som rekryterar till extremistgrupper eller där individer uppvisar riskbeteenden för radikaliseringsen. Det ska finnas tydliga rutiner för att på individnivå kunna hantera avhoppare och drabbade. Stadsdelsnämnderna och berörda facknämnder ska utarbeta lokala handlingsplaner med verksamhetsspecifika analyser av nuläget och med riktade insatser i arbetet mot våldsbejakande extremism. Samtliga nämnder ska genom kontroll och uppföljning säkerställa att ekonomiska bidrag eller tillgång till lokaler inte går till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män, eller som uppmuntrar eller möjliggör våldsbejakande extremism.

Stadens verksamheter har ett uppdrag att arbeta mot våldsbejakande extremism och berörda nämnder ansvarar för att aktiviteter som är lämpliga i förhållande till lägesbilden genomförs. Behovet av aktiviteter och aktiviteternas innehåll kan variera mellan olika delar av staden beroende på hur lägesbilden ser ut och vilka extremistiska grupper som finns lokalt. Berörda nämnder ansvarar vidare för att anställda inom de egna verksamhetsområdena har kunskap om området och känner till innehållet i nämndens handlingsplan. Nämnderna ska ha en lokal samordnare för detta arbete. Den lokala samordnaren ansvarar för att:

- Delta i stadens nätverk för samordnare mot våldsbejakande extremism och ha en nära samverkan med stadens centrala samordnare.
- I sin förvaltning aktivt arbeta för att implementera rutiner, mallar och dylikt kopplat till VBE.
- Löpande samverka med polisen och andra berörda aktörer lokalt för att ha en aktuell lägesbild.
- Den lokala lägesbilden uppdateras årligen och att medarbetarnas erfarenheter då inhämtas genom fastställd enkät.

---

⁵ Ibid, s 23

- Vara kontaktpunkt från förvaltningen gentemot Polismyndigheten och andra berörda aktörer i frågor som rör våldsbejakande extremism.
- Säkerställa informationsdelning till berörda aktörer inom förvaltningens verksamheter.
- Stödja förvaltningens verksamheter som berörs av frågan i sitt arbete.
- Bevaka och följa frågan lokalt, regionalt och nationellt.

Samverkan

Stadens verksamheter ska ha en nära samverkan med polisen. Det lokala brottsförebyggande arbetet regleras i en stadsövergripande samverkansöverenskommelse mellan staden och polisregion Stockholm och arbetet mot våldsbejakande extremism är ett av de stadsövergripande prioriterade områdena som pekas ut i samverkansöverenskommelsen. Lokala samverkansöverenskommelser har tagits fram för alla stadsdelsförvaltningar och berört lokalpolisområde. I frågor avseende våldsbejakande extremism ska lägesbild och handlingsplanens aktiviteter tas fram i samråd mellan förvaltning och relevant polisfunktion.

Samverkan avseende våldsbejakande extremism ska infogas i den befintliga samverkan och de samverkansorgan som finns idag med polis, skola, socialtjänst, förskola och civilsamhället med flera. Det är den som är ansvarig för samverkansforumet som är ansvarig för att våldsbejakande extremism tas upp med regelbundenhet vid möten.

Samverkan kring individer i risk att radikaliseras

I stadens verksamheter möter medarbetare individer i riskzon för destruktiva livsmiljöer och utanförskap, exempelvis kriminalitet och radikalisering. Det finns ett behov av att utveckla arbetsätt och metoder för att fånga upp och motverka att individer radikaliseras. Särskilt viktig i detta arbete är samverkan mellan skola, socialtjänst och polis och forum för sådan samverkan ska säkerställas.

Individer ska tillfrågas om samtycke till att dela relevant information med berörda aktörer rutinmässigt av stadens verksamheter så att samverkan kan ske på individnivå i så stor omfattning som möjligt.

Rutin vid oro/händelse rörande våldsbejakande extremism

För att tydliggöra rutiner för gemensam hantering kring radikaliserade individer har en rutin tagits fram. Där beskrivs hur medarbetare i staden ska agera när de känner oro för en individ eller det har inträffat en händelse som kan vara kopplat till våldsbejakande extremism.

Rutin för Stockholms stad vid oro/händelse rörande våldsbejakande extremism

Blankett för avidentifierad information

Det finns en blankett för avidentifierad information som ska användas vid oro/händelser kopplat till VBE. Den finns på intranätet och ska fyllas i och skickas till förvaltningens samordnare. Blanketten är en del i arbetet med att kartlägga förekomsten av VBE lokalt.

Lägesbild

Internationellt

Under de senaste åren kan konstateras att av de terrorbrott som fullbordats eller har avbrutits har fler varit kopplat till våldsbejakande högerextremism än till våldsbejakande islamistisk extremism. Både våldsbejakande högerextremism och våldsbejakande islamistisk extremism uppmanar i digitala miljöer sina anhängare att utföra attentat.

Nationellt

Säkerhetspolisen bedömer i nuläget att attentatshotet från den våldsbejakande högerextrema miljön är på samma nivå som det från den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön. Det främsta attentatshotet bedöms komma från ensamagerande personer som utöver en ideologisk drivkraft, kan ha personliga skäl till sitt agerande. Ett attentat skulle sannolikt genomföras med ganska enkla medel.

Resande till och återvändande från Syrien och Irak

Under 2020 återvände en handfull personer från tidigare konfliktområden i Syrien och Irak. Det är inte någon homogen grupp människor som återvänder. Majoriteten bedöms vara fortsatt radikaliserade och påverkade av upplevelserna i konfliktområdena, medan andra inte är det. Det krävs därför individuella bedömningar av avsikt och förmåga, såväl vid återvändandet som efteråt. Det är viktigt att inte fokusera enbart på de individer som återvänt, utan även komma ihåg att miljöerna som individerna reste ifrån finns kvar. Där finns grogrund för fortsatt extremism. Dessa miljöer har fortsatt växa och ökat risken för radikalisering.

Det pågår inte längre något resande till Syrien och det finns inte någon annan motsvarande konflikthärd att resa till. Det är ännu för tidigt att säga något om hur situationen i Afghanistan kan komma att utvecklas.

Valet 2022

Det bedöms finnas avsikt att verka författningshotande genom att inverka på andras demokratiska fri- och rättigheter inom samtliga tre extremistmiljöer.

Extremismmiljöerna

Våldsbejakande islamistisk extremism

Miljön bygger på relationer och förtroende och det handlar mycket om att visa sin hängivenhet vilket t.ex. kan ske genom att anhängare reser till konfliktzoner och blir krigare. Miljön i Stockholm bedöms i första hand ägna sig åt stödverksamhet till terrorism, såsom radikalisering, rekrytering, facilitering och finansiering. Miljön är i staden koncentrerad till Järva-området, men finns i mindre omfattning även i någon/några av stadens södra stadsdelar.

Våldsbejakande högerextremism

Miljön arbetar för att öka sina kunskaper om krigsföring och att lära sig strida. Detta görs på plats i andra länder, där det finns länder som erbjuder stridsträning mot betalning. Det finns fler löst sammansatta nätverk inom miljön under 2020 än tidigare. Miljön finns över hela staden.

Nordisk styrka (NS)

Organisationen bedöms fortfarande vara i etableringsfas, bygger upp organisationen och tränar sina medlemmar. Man arbetar för att bli en elitistisk styrka, där alla som ska vara medlemmar måste kunna bidra med något. NS har kommunicerat att man inte avser ägna sig åt opinionsbildande aktiviteter. Organisationen bedöms ha förmåga att agera.

Nordiska motståndsrörelsen

Organisationen har svårt att attrahera ny medlemmar. Detta beror sannolikt på att organisationen inte genomfört så många aktioner på sistone. Generellt sätt ägnar sig organisationen åt aktiviteter av opinionsbildande karaktär såsom flygbladsutdelning, banderollupphängning och mindre manifestationer. Organisationen ägnar sig också åt att kartlägga vänsterextrema och hänga ut i sociala medier och på banderoller.

Våldsbejakande vänsterextremism

Miljön är kraftigt försvagad, utan tydlig struktur och man har svårt att organisera sig. Det är endast när högerextrema organisationer samlar sig i demonstrationer och liknande som den våldsbejakande vänstermiljön blir synlig. Man ägnar sig åt bostadsangrepp, uthängningar av

och riktade utskick till högerextrema. Miljön finns främst i centrala och de södra delarna av staden.

Nya fenomen

Högerextrem accelerationism ⁶

Accelerationism kan beskrivas som en politisk strategi som bygger på grundtanken att samhällsutvecklingen följer ett ideologiskt förutbestämt schema mot undergång. Företrädarna menar att denna kollaps kan påskyndas för att ersätta det nuvarande samhällssystemet med vad de ser som ett idealsamhälle. Liknande strategier och idéer har tidigare anammats och uttryckts av flera olika politiska och religiösa rörelser. På senare år har accelerationismen fått brett genomslag inom extremhögerns yttersta kant

Ekofacism

Det finns ett ökat intresse för ekofascism och miljö- och djurrättsfrågor bland våldsbejakande högerextremister i Sverige. Klimatkrisen skylld på den ökade invandringen, jordens överbefolkning och politikens bristande handlingskraft i frågan. Ideologin grundar sig i nationalism, anti semitism och accelerationism, det vill säga övertygelsen att samhället behöver kollapsa i en snabbare takt genom mer radikala metoder.

Digitalt

De digitala plattformarna spelar en större roll i och med pandemin. Det finns indikationer på att detta snabbar upp radikaliseringsprocessen, särskilt bland unga.

Lokal lägesbild

Kartläggning

Underlag för den lokala lägesbilden har inhämtats genom enkäter som sänts ut till förvaltningens alla enheter, bostadsbolag och fastighetsägare, samt skolor inom stadsdelsområdet. Dessutom har LPO Järva delat deras lokala lägesbild gällande den våldsbejakande extremismen i lokalområdet. Lägesbilden gör inte anspråk på att vara heltäckande.

Lokal lägesbild LPO Järva

Under 2020 finns inga anmälda brott registrerade som terrorbrott i vårt stadsdelsområde. Däremot förekommer annan typ av brottslighet där misstanke finns att brottet har kopplingar till våldsbejakande extremism. Det handlar dels om terrorrelaterad stödverksamhet såsom radikaliserings- och rekryteringsaktiviteter, logistikstöd och finansiering och dels om koppling mellan extremistiska uttryck och annan ekonomisk brottslighet såsom exempelvis stölder, bedrägerier, skattebrott och bidragsbrott. Risken att dessa personer ska planera eller genomföra ett attentat bedöms fortsatt låg. Resandeproblematiken till konfliktzoner är mycket begränsad, men det finns ett antal återvändare som begår olika typer av ekonomiska brott. Frågan om våldsbejakande extremism är fortsatt närvarande i stadsdelsområdet. Den islamistiska extremistiska miljön är den mest utbredda av de tre extremistmiljöerna. Det finns således ett antal individer med ett våldsbejakande islamistiskt extremistiskt synsätt i vårt område. Det är dock viktigt att ha i åtanke att hot från denna miljö i första hand inte riktas mot

---

⁶ Våldsbejakande högerextrem accelerationism, Centrum mot våldsbejakande extremism hemsida 2021-10-22

Sverige och vårt samhälle. Polisen uppger att det liksom tidigare år finns enstaka individer boende i stadsdelsområdet som sympatiserar med den våldsbejakande vänster- eller högermiljön. Miljöernas verksamhet är dock mycket begränsad inom stadsdelsområdet och i de få konkreta fall som finns handlar det om skadegörelse eller olaga affischering. I övrigt är dessa miljöer mer verksamma i andra delar av Stockholm.

Lägesbild Spånga-Tensta stadsdelsförvaltning

Totalt 15 enheter har svarat på enkäten som vände sig till Spånga-Tensta förvaltning, och som besvarades under mars 2021. En tredjedel av enheterna som besvarat enkäten, dvs. fem enheter, har svarat ja på frågan om någon typ av händelse kopplat till våldsbejakande extremism uppmärksammats i verksamheten under 2020.

Händelser som uppmärksammats är *utdelande av flygblad/affischering* vid två tillfällen, där avsändare varit vit makt-miljön samt den våldsbejakande islamistisk extremism. *Skadegörelse* har uppmärksammats från samtliga våldsbejakande miljöer under året. *Person som uttryckt våldsbejakande extremistiska åsikter* uppges vid fyra händelser, varav en från vit makt-miljön respektive den autonoma vänstermiljön, samt vid två tillfällen kopplat till våldsbejakande islamistisk extremism.

Demonstrationer/manifestationer har uppmärksammats vid sammanlagt tre tillfällen under året, varav två kopplat till vit makt och en till den våldsbejakande islamistiska extremismen. Ansökan till avhoppar-/SIG verksamhet, kopplat till våldsbejakande extremism, har inkommit vid två tillfällen under året; en från den vänsterautonoma miljön och en från den våldsbejakande islamistiska extremistmiljön. Dessa personer har sökt sig till SIG frivilligt.

I enkäten uppges att ingen av följande yttringar av våldsbejakande extremism uppmärksammats i förvaltningen under det gångna året; person som bär symboler, försök till rekrytering, hot och kränkningar, våld, ansökan om föreningsstöd eller lokaluthyrning eller att anhöriga tagit kontakt med förvaltningen angående oro för radikaliserings hos närstående, i behov av stöd eller annat.

Exempel på händelser i den fysiska miljön är klotter, klistermärken med propaganda för våldsbejakande extremism och en planerad koranbränning som ledde till förhöjt säkerhetsläge,

Ovanstående händelser har i en del fall föranlett till orosanmälan till socialtjänsten, polisanmälan och/eller anmälan i IA. Enkäten medgav att fler alternativ. Av fem svar på frågan har två angett att händelser lämnats utan åtgärd, en att man ej vet vilken åtgärd som tagits, en att orosanmälan lämnats till socialtjänsten, och slutligen en enhet har enligt rutin lämnat in blankett för avidentifierad information.

Samverkan

Utveckling av befintlig samverkan önskas med lokalpolisen där VBE-ärenden är kända hos SÄPO. Vidare önskas tydlig informationsdelning i ärenden som bekräftas vara ärenden av våldsbejakande art, utifrån sekretess och med vidare planering för klienten i sikte.

Vidare önskas fördjupad samverkan med arbetsmarknadsförvaltningen kring dessa ärenden, exempelvis genom arbetsförmedlingen eller jobbtorg.

I övrigt ser förvaltningen positivt på SLK:s roll som samordnare vid händelser som berör flera förvaltningar. Även vid frågor och skrivelser till stadsdelsnämnden är SLK:s expertis och vägledning till stor hjälp.

Kännedom om det lokala arbetet mot våldsbejakande extremism

På en sammantagen fråga hur enhetscheferna bedömer sin samt sina medarbetares kunskapsnivå för att motverka våldsbejakande extremism hamnar förvaltningen på en medelnivå. Enkätsvaren visar att det finns en viss kunskap och kännedom om arbetet mot våldsbejakande extremismen, men också att det finns vissa kunskapsluckor kvar som behöver fyllas och ett informationsarbete som behöver göras. Den lokala samordnaren har kontakt med de enhetschefer som önskat att vidareutbilda sina medarbetare i våldsbejakande extremism och under hösten 2021 samt våren 2022 planeras att genomföras workshops om våldsbejakande extremism för medarbetarna i samverkan med socialförvaltningen och stadsledningskontoret.

Arbetet framåt

Utöver önskemål om fördjupad samverkan, anges några övriga önskemål inför arbetet med frågorna om våldsbejakande extremism inför året.

För att fylla ovanstående kunskapsluckor önskar cheferna tydliga ramar kring vad som förväntas och vad som bör göras i arbetet, exempelvis genom återkommande avstämningar med information och diskussion hur rutiner implementeras på arbetsplatsen. Regelbunden och lättillgänglig information önskas också, liksom en djupare utbildning från staden, då den webbaserade utbildningen anses för grundläggande. En enhet uppger att kunskap om VBE finns, men frågan kvarstår hur verksamheterna ska omsätta detta i praktiskt arbete för att motverka våldsbejakande extremism.

Inför det kommande året önskas vidare bland annat att stadsdelens VBE-samordnare besöker enheternas APT för att informera om arbetet samt rapportera om hur läget ser ut i stadsdelsområdet kopplat till våldsbejakande extremism.

Lägesbild bostadsbolag och fastighetsägare

Tillsammans med Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning sändes en kortfattad enkät ut till samtliga bostadsbolag och fastighetsägare verksamma i Järva. Nio verksamheter svarade, varav en del fristående bostadsrättsföreningar inom båda stadsdelsområdena.

Av enkäten framkom att det i de allra flesta fall inte finns några lokala rutiner för att hur verksamheten ska agera vid fall av våldsbejakande extremism. En verksamhet uppger att denna rutin finns inom ramen för deras säkerhetsbevakning.

På frågan om verksamheterna ser behov av att utveckla arbetet mot våldsbejakande extremism t.ex. ökad kunskap, samverkan mm, varierar svaren. En del ser inget behov av detta, en del skulle kunna önska mer information och samverkan och ytterligare några ser tydligt behov av att utveckla arbetet.

Detta korrelerar antagligen med det faktum att de flesta verksamheter anger att de under det gångna året inte har uppmärksammat några uttryck för våldsbejakande extremism i deras bestånd. De som har uppmärksammat händelser och/eller uttryck i sitt fastighetsbestånd har tagit ner förekommen affischering, anmält det till stadsdelsförvaltningen samt polisen och diskuterat frågan internt.

Lägesbild utbildningsförvaltningen

Deltagande skolor i Spånga-Tensta har varit Norrbyskolan, Elinsborgsskolan, Bromstensskolan, Solhemsskolan och Spånga gymnasium.

Ingen av de deltagande skolorna har uppmärksammat någon typ av händelse kopplat till våldsbejakande extremism i verksamheten under året 2020. Ledningen för skolorna uppger att kunskapsnivån hos dem själva samt hos medarbetare är låg (två på en femgradig skala).

Analys

Utifrån den lokala lägesbilden kan förvaltningen konstatera att den islamistiska extremistiska miljön är vanligast förekommande i stadsdelsområdet. Både vit makt-miljön och den autonoma miljön finns representerad, men i mindre omfattning. Detta ligger i linje med tidigare års lägesbilder.

Förebyggande arbete bedrivs sedan lång tid och på olika nivåer inom förvaltningens verksamheter: universell, selektiv och indikerad prevention. Förvaltningen bedömer att arbetet mot våldsbejakande extremism, som ska omfatta samtliga extremistmiljöer, ska inkluderas i befintligt arbete. För att detta ska kunna ske, måste alla medarbetare tillgodogöra sig den grundläggande webbutbildningen som erbjuds av staden. Vidare bör rutinerna för IA-anmälan gällande VBE förtydligas för att säkerställa att medarbetare registrerar sina anmälningar på korrekt sätt.

Spridningen av den lokala handlingsplanen behöver förbättras, för att säkerställa att all personal har kännedom om denna. Förvaltningens grundtanke är att arbetet mot våldsbejakande extremism ska inkluderas till att bli en del av det ordinarie arbete som bedrivs inom förvaltningen. Handlingsplanen och vidhäftade aktiviteter behöver därför spridas och implementeras. Information kring förvaltningens arbete mot våldsbejakande extremism behöver också spridas såväl internt som extern till olika samverkansaktörer.

Arbetet med den gemensamma trygghetsstrategin tillsammans med Rinkeby-Kista stadsdelsförvaltning och den lokala samverkansöverenskommelsen med polisen löper vidare under 2021. Viktiga strategiska utgångspunkter i båda dessa samverkansdokument är att motverka utanförskap, våld och annan kriminalitet samt att utveckla samverkan med olika aktörer för att skapa attraktiva och trygga stadsdelsområden. Denna handlingsplan mot våldsbejakande extremism hänger tätt samman med dessa och det förebyggande arbetet är centralt i alla.

Förebyggande arbete

Förebyggande arbete handlar bland annat om att öka medvetenheten i demokratifrågor, samt att bedriva ett förebyggande arbete mot utanförskap, våld och annan kriminalitet. Hur normer kring kriminalitet och en våldsbejakande mansroll skapas och kan förändras är viktigt i detta. Insatserna handlar inte specifikt om radikaliserings och extremism, utan är generellt förebyggande och arbete bedrivs redan i staden – i förskolor och skolor, på mötesplatser för unga, inom socialtjänsten, genom det arbete ideella organisationer utför.

Frågan om vad det är som gör att våldsbejakande extremistiska grupper växer fram i ett samhälle är mycket komplex. Generellt rör det sig alltid om samverkande faktorer. Inget enskilt förhållande kan tillskrivas skulden för att extremistmiljöer växer fram. En grundförutsättning för att enskilda personer inte ska dras till våldsbejakande extremistmiljöer är att barn och unga får en bra uppväxt, ges goda förutsättningar till bra resultat i skolan, en rik och meningsfull fritid och arbete eller sysselsättning. Förebyggande arbete mot våldsbejakande extremism ska vila på att det finns god tillit, jämlikhet och delaktighet.

Tidig upptäckt

Inom ramen för arbetet mot våldsbejakande extremism är det viktigt att upptäcka extremistiska miljöer och personer i riskzon att radikaliseras i ett tidigt skede. Medarbetare som jobbar med frågan behöver känna till den lokala lägesbilden. Kunskap om olika gruppers symboler och andra kännetecken är också betydelsefull liksom kunskap om vart medarbetare och medborgare ska vända sig när det finns misstanke att en person håller på att radikaliseras eller på annat sätt stödjer, rekryterar eller förespråkar våldsbejakande extremism.

Stadens arbete ska fokusera på att motverka utanförskap och förebygga att enskilda individer attraheras av våldsbejakande miljöer. Arbetet mot våldsbejakande extremism ska inkluderas i det befintliga främjande och förebyggande arbetet och kombineras med demokratistärkande insatser och aktiviteter för att skapa ett motståndskraftigt samhälle. Insatserna är beroende på vilken typ av extremism det handlar om och ska ske utifrån individuella förutsättningar.

Förebyggande aktiviteter:

Aktivitet	Ansvarig enhetschef	Tidplan	Uppföljning
Hembesöksprogram erbjuds för alla förstagångsföräldrar i stadsdelen	EC förebyggande enheten (i samverkan med BVC)	Löpande	T1, T2 och VB
Föräldrastödsprogram erbjuds för vårdnadshavare till barn 0-18 år	EC förebyggande enheten	Löpande	T1, T2 och VB
Stöd ges vid förankring och implementering av VBE handlingsplan i enheterna	Samordnare VBE	Löpande	T1, T2 och VB

Enhetschef säkerställer att alla medarbetare känner till och vid behov arbetar enligt den interna rutin som upprättats.	Samtliga EC		T1, T2 och VB
Förvaltningens förebyggande enhet arbetar våldsförebyggande med metoden MVP (Mentors in Violence Prevention)	EC förebyggande enheten	Löpande	T1, T2 och VB
Genom uppsökande arbete mot målgruppen UVAS (unga 16-29 år utan varken arbete eller studier) förebyggs utanförskap och kriminalitet.	EC förebyggande enheten	Löpande	T1, T2 och VB
Skolsociala team (Åk 4-9) stärker skolnärvaro och förebygger utsatthet av utanförskap och kriminalitet	EC förebyggande enheten	Löpande	T1, T2 och VB
Information och kommunikation sprids till externa samverkansaktörer i stadsdelen	Samordnare VBE	Löpande	T1, T2 och VB

Förhindrande arbete

Det förhindrande arbetet är de insatser och åtgärder som riktas mot personer som befinner sig i våldsbejakande extremistmiljöer. Stadens verksamheter har till uppgift att, inom ramen för sina respektive uppdrag, förebygga att individer dras in i våldsbejakande extremism och stödja dem som är involverade att lämna dessa miljöer. Det är behoven som följer av de våldsamma handlingarna eller risken för sådana handlingar, inte åsikterna, som ska leda till eventuella insatser och åtgärder. Insatserna är beroende på vilken typ av extremism det handlar om och ska ske utifrån individuella förutsättningar.

Allmänt om socialtjänstens arbete

Socialtjänsten har enligt lagstiftning det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp de behöver. Det finns dock inga lagar som stödjer kommuner i att sätta in tvångsåtgärder mot personer som exempelvis återvänt från krigsdrabbade områden eller rör sig i miljöer med våldsbejakande extremism.

Om en person vill ha stöd kan socialtjänsten erbjuda insatser. Alla ärenden utgår ifrån individens behov, vilket säkerställer att rätt stöd ges utifrån varje enskild individs förutsättningar. Om individen samtycker till att information delas mellan myndigheter och aktörer kan stödet erbjudas inom ramen för till exempel sociala insatsergrupper.

Avhopparverksamhet

I Stockholms stad har socialtjänsten förmåga och förutsättningar att underlätta för dem som vill lämna en våldsbejakande miljö och åtgärder ska vidtas. Insatser som utgör stöd till individer som är motiverade att lämna extremistiska miljöer bedöms utifrån individuella förutsättningar.

Avhopparverksamhet kan erbjudas inom ramen för den stadsövergripande avhopparverksamheten eller i sociala insatsgrupper, SIG. Vid socialförvaltningen finns den stadsövergripande avhopparverksamheten. Verksamhet är tillgänglig för de individer som har ett särskilt skyddsbehov, vilket bedöms av Polismyndighetens personsäkerhetsverksamhet. SIG riktar sig till kvinnor och män, som behöver stöd för att lämna en kriminell livsstil. Inom ramen för detta arbete finns även möjlighet att ta emot personer som vill lämna extremistmiljöer. En förutsättning för att ge stöd till personer som fyllt 18 år är att de har en egen vilja till förändring. För att ingå i en social insatsgrupp måste individen lämna sitt samtycke till att relevant information kan delas mellan berörda myndigheter. Det finns inga insatser som bara är tillgängliga vid avhopparverksamhet utan den består av socialtjänstens ordinarie verksamhet såsom behovsprövade insatser i såväl öppna former som i form av placering utanför hemmet, både enligt socialtjänstlagen och, för individer som inte fyllt 20 år, lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) samt råd och stöd. Alla insatser som beviljas ges utifrån från de individuella behov och förutsättningar som råder i det enskilda fallet.

Stöd till anhöriga

Ett liv kopplat till våldsbejakande extremism sker ofta i en social kontext vilket involverar människor i personens närhet. Anhöriga till personer som är inblandade i våldsbejakande extremism kan behöva stöd för egen del. Hur stödbehovet ser ut är beroende av vilken relation den anhöriga har till den som är kopplad till extremismen, om de är föräldrar och syskon eller om de är partner eller barn till personen. Att det personliga sociala nätverket har uthållighet att kunna ge stöd har visat sig ha en positiv påverkan på människors motivation att söka hjälp att lämna en extremistmiljö. Anhöriga kan även spela en viktig roll för att personer med koppling till våldsbejakande extremism ska behålla sina stöd- och behandlingskontakter. Därför är det av vikt att socialtjänsten vid behov erbjuder stöd till anhöriga till personer med koppling till våldsbejakande extremism. Insatserna behöver anpassas utifrån individuella förutsättningar och utifrån att olika former av våldsbejakande extremism tar sig olika uttryck. Socialtjänstens ordinarie verksamheter har ett ansvar för att kunna stödja anhöriga inom ramen för socialtjänstens uppdrag att tillhandahålla service, råd och stöd. Socialförvaltningens behandlingsenhet har i uppdrag att vara ett komplement till stadsdelsnämndernas anhörigstöd och kunna erbjuda stödsamtal med anhöriga.⁷

Socialförvaltningens VBE-team

VBE-teamets uppgift är att ta en första kontakt med personer som polisen bedömer har en koppling till våldsbejakande extremistiska miljöer. Kontakten tas efter en polisiär bedömning kring lämplighet och mötet sker tillsammans med polisen. Teamet lotsar vidare till den stadsdelsförvaltning individen tillhör. Målsättningen är att socialtjänsten ska få möjlighet att sätta in åtgärder för att bryta den destruktiva livsstilen. Insatserna anpassas efter de individuella behoven och ska i den mån det är möjligt göras i samverkan med polisen. Det finns ingen lagstiftning som stödjer kommuner i att sätta in tvångsåtgärder mot personer som återvänt från krigsdrabbade områden eller rör sig i våldsbejakande miljöer. Socialtjänstens verksamhet är frivillig. Teamet kan också träffa individer kopplade till våldsbejakande

---

⁷ Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2021-2024, s 24

extremism som har behov av stöd från socialtjänsten där det inte tydligt framgår i vilken stadsdelsförvaltning eller verksamhetsgren.

Utöver den kontaktskapande verksamheten ska VBE-teamet också bidra till att utveckla arbetssätt och metoder för att arbeta med målgruppen och med samverkande myndigheter.

Förhindrande aktiviteter:

Aktivitet	Ansvarig enhetschef	Tidplan	Uppföljning
Fältgruppen är uppdaterad kring stadens arbete mot VBE och är uppmärksam på tecken på våldsbejakande extremism i lokalsamhället.	EC förebyggande enheten	Löpande	T1, T2 och VB.
Ett förvaltningsövergripande nätverk skapas tillsammans med Rinkeby-Kista SDF för gemensamt kunskapsbyggande för berörda handläggare BoU.	Samordnare VBE i samverkan med Rinkeby-Kista Sdf	Löpande	T1, T2 och VB
Förvaltningsövergripande workshops anordnas tillsammans med Rinkeby-Kista SDF för att fördjupa kunskapen kring det förebyggande arbetet mot VBE.	Samordnare VBE i samverkan med EC förebyggande enheten, EC Medborgarkontoret samt EC Kultur och Fritid		T1, T2 och VB.
Insatsen social insatsgrupp (SIG) erbjuds till individer som vill lämna extremism, eller som är på väg att dras in i extremism och själva vill avstå från detta.	EC SIG	Löpande	T1, T2 och VB
Stöd till familjer som har kopplingar till våldsbejakande extremism erbjuds inom ramen av barnavårdsutredningar.	EC BoU	Löpande	T1, T2 och VB.
Handläggare och biträdande enhetschef BoU sammanställer rutin för utredningsarbetet med ärenden kopplade till våldsbejakande extremism.	EC BoU	Löpande	T1, T2 och VB.
Stöd till anhöriga erbjuds inom ramen av barnavårdsutredningar.	EC BoU	Löpande	T1, T2 och VB.

Handläggare med relevant kompetens utreder nätverk enligt Stockholms Stads rutin ”Vägledningen kring barn och unga återvändare från krigsdrabbade områden”.	EC BoU	Löpande	T1, T2 och VB
Handläggare med relevant kompetens utreder familjer som har kopplingar till våldsbejakande extremism.	EC BoU	Löpande	T1, T2 och VB.
Berörda verksamheter samverkar med stadens VBE-team om detta blir aktuellt.	Samtliga EC	Löpande	
Berörda verksamheter ska samverka med socialförvaltningen om frågan om återvändande barn och kvinnor blir aktuell.	Samtliga EC	Löpande	

Föreningsbidrag och upplåtande av lokaler

Riktlinjerna för Stockholms stads arbete mot våldsbejakande extremism anger tydligt att stöd i form av ekonomiska bidrag från staden inte ska ges till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer, de mänskliga rättigheterna och jämställdhet mellan kvinnor och män. Föreningar som uppmuntrar till, eller stödjer, våldsbejakande extremism ska fråntas all typ av stöd i den mån de har sådant. Under 2021 kommer stadsövergripande riktlinjer för stadens arbete med föreningsbidrag och upplåtande av lokaler beslutas av kommunfullmäktige.

Aktiviteter föreningsbidrag och upplåtande av lokaler eller öppna rum

Aktivitet	Ansvarig enhetschef	Tidplan	Uppföljning
De nya stadsövergripande rutinerna för såväl föreningsbidrag som utthyrning av lokaler implementeras och lokala rutiner anpassas efter dessa.	Stabschef	Under 2021	Klart

Kompetenshöjande insatser inom förvaltningen

Behovet av kunskapshöjande åtgärder i staden är fortsatt stort. En webbaserad grundutbildning avseende våldsbejakande extremism har tagits fram och finns i alla anställdas utbildningsportal. Förvaltningarna säkerställer att relevant personal genomgår grundutbildningen samt deltar i andra stadsövergripande utbildningar som anordnas. Under 2021 påbörjas arbetet om en webbaserad fördjupningsutbildning om vitmakt-rörelsen som tas fram i samverkan med Segerstedtinstitutet och förvaltningarna säkerställer därefter att relevant personal genomgår den.

Som ytterligare stöd för stadens medarbetare finns stadens kunskapsunderlag om arbetet mot våldsbejakande extremism samlat på en intranätssida

<https://intranat.stockholm.se/Sidor/2017/1/Valdsbejakande-extremism/>

Kompetenshöjande aktiviteter:

Aktivitet	Ansvarig enhetschef	Tidplan	Uppföljning
Information och kommunikation sprids kring handlingsplan och intern rutin	Samordnare VBE	Löpande	T1, T2 och VB
Webbutbildningen kring VBE är en del av den digitala introduktionen för nyanställda medarbetare.	HR	Löpande	T1, T2 och VB
Relevant personal genomför den webbaserade grundutbildningen om VBE.	Samtliga EC	Löpande	T1, T2 och VB
Relevant personal ska ha kunskap om stadsövergripande rutiner, hur man ska agerar vid händelse/oro kopplad till VBE, hur man använder blanketten för avidentifierad information och kännedom om sekretessbrytande regel om man får kännedom om att någon kan misstänkas ha begått grovt krigsbrott, folkmord eller brott mot mänskligheten.	Samtliga EC	Löpande	T1, T2 och VB
Berörda medarbetare deltar i de utbildningar rörande VBE som kommer att anordnas centralt utav staden.	Samtliga EC	Löpande	T1, T2 och VB
Medarbetare och invånare informeras om ”Tyck-till appen”, för rapportering av klotter och skadegörelse kopplat till VBE.	Samordnare VBE	Löpande	Följs upp löpande av VBE samordnare.
Förvaltningen är uppdaterad på ämnesområdet våldsbejakande extremism	Samordnare VBE	Löpande	Följs upp löpande av VBE samordnare.
I samband med IA-utbildningar belyses användandet av IA kopplat till VBE-ärenden.	EC lokal och stadsmiljö	Löpande	Följs upp löpande av EC.

Uppföljning

Enligt stadens riktlinjer ska handlingsplanen behandlas av ansvarig nämnd och godkännas av kommunstyrelsen. Handlingsplanen ska följas upp årligen inom ramen för ordinarie styrning under mål 1.2 Stockholm är en trygg säker och välskött stad att bo och vistas i. Handlingsplanen revideras årligen utifrån aktuell lägesbild. Lägesbilden tas fram tillsammans med andra berörda nämnder samt i samarbete med polisen. Nästa revidering sker i samband med tertialrapport 1 2022.